

**KOMISE PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ
AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY**

COMMITTEE FOR THE ENVIRONMENT
OF THE CZECH ACADEMY OF SCIENCES

Národní tř. 3, 117 20 Praha

Stanovisko KŽP AV ČR k novele zákona o ochraně přírody a krajiny

Chceme-li v souvislosti s probíhajícími klimatickými změnami dosáhnout udržitelného žití, musíme potenciální přirozené vegetaci vrátit dostatek území k tomu, aby byly obnoveny i nadregionální ekosystémové služby kontroly klimatu a vody v krajině. To lze učinit prostřednictvím obnovy lesů klimaxových dřevin a současná novela zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále „ZOPK“) nám k tomu dává příležitost.

Národní parky (dále „NP“) v České republice zaujímají sice jen asi 1,5 % její rozlohy, ale tvoří je v průměru z 80 % právě lesy. Na lesích závisí dosažení důležitého cíle – vytváření přírodě blízkých podmínek pro vývoj a další existenci ekosystémů v NP. Klíčové je stanovení časového horizontu, ve kterém bude možné vybrané části NP ponechat bez dalších intervencí přírodním vývoji, což je hlavním důvodem existence a posláním NP, či zachovat předmět ochrany vhodným postupem za plnění ekosystémových služeb.

Současná právní úprava režimu ochrany a nakládání s lesy na územích NP je v různých ohledech problematická. Z legislativního hlediska lze namítat ne zcela dokonalou vyjasněnost vztahu mezi úpravou zákona č. 289/1995 Sb., lesního zákona (dále „LZ“) a ZOPK, z níž mohou vyplývat pochybnosti, zda se na některý dílčí aspekt nakládání s lesem v NP bude aplikovat ustanovení LZ nebo kolidující ustanovení ZOPK (zejména po vypuštění dřívě platného § 90 odst. 4 ZOPK, který výslovně stanovil specialitu ZOPK vůči lesnímu zákonu).

Jako příklady některých problematických důsledků aplikace ustanovení LZ na lesy v NP lze uvést nutnost žádání o výjimky kvůli odlišnosti nakládání s lesem v NP; nutnost zpracování lesních hospodářských plánů i pro lesy v NP, byť to se míjí se samým účelem těchto lesů; uplatnění kritéria věkových tříd lesa i v lesích v NP, kde to není namístě; a uplatnění režimu finančních náhrad za nemožnost těžby v lesích v NP. Z tohoto pohledu by bylo možné a) lesy v NP a chráněných územích vyjmout z působnosti LZ a pro nakládání s lesy v NP zpracovat zvláštní ustanovení jako součást ZOPK nebo b) podrobně v LZ definovat funkci lesů v NP a způsoby nakládání s nimi při plném uplatnění paradigmatu „typu vývoje lesa“, který plně umožní maximální využití nepasečných a přírodě blízkých způsobů nakládání s lesem v procesu řízení jeho vývoje k přírodě bližšímu stavu lesa.

Lesy v NP je třeba vidět nikoli jako pouze jednu ze složek (více či méně od sebe oddělených) životního prostředí, tak, jak les pojímá a relativně odděleně od jiných složek životního prostředí reguluje LZ, nýbrž mnohem více jako součást širšího celku ekosystémů, tvořených živou a neživou přírodou, jako stanoviště druhů atp. Tomu by měla právní úprava lesů v NP odpovídat, tj. měla by být integrální součástí komplexu úpravy ochrany těchto území a jejich hodnot. Je evidentní, že v NP je namístě (minimálně ve vybraných zónách) hospodářskou funkci lesů zcela upozadit a soustředit se na jejich ochranu. S tím jsou některá ustanovení LZ evidentně v rozporu (např. § 13 odst. 1 LZ, podle něhož „*Veškeré pozemky určené k plnění funkcí lesa musí být účelně obhospodařovány*“).

Poslanecká sněmovna by měla v nejbližších dnech dospět ke klíčovému hlasování o návrhu ZOPK, který mění a zpřesňuje pravidla péče o naše NP. Diskutované vyjasnění konfliktu LZ a ZOPK při nakládání s lesy NP ovšem neobsahuje a bohužel jej neobsahují ani předložené pozměňovací návrhy. V návrhu novely je také nedůsledně řešena přísnější ochrana před zástavbou na jejich území a chybí záruky naplnění cílů NP. Komise pro životní prostředí Akademie věd ČR proto podporuje dílčí návrhy na změny v textu novely předložené poslancem Jiřím Junkem týkající se právě omezení rizika další nevhodné výstavby v krajině NP a doplňující do bližších ochranných podmínek konkrétní mantinely rozsahu a rozšiřování přírodních zón pro jednotlivé NP. Pozměňovací návrh žádá:

1. Povolovat stavby ve volné krajině národních parků pouze na základě výjimky udělené správou NP, tedy i stavby nevyžadující územní rozhodnutí nebo územní by mohly získat souhlas pouze na základě výjimky orgánu ochrany přírody.
2. Stanovit v bližších ochranných podmínkách pro každý NP konkrétní termín, do kdy bude naplněn cíl stanovený v § 15 odst. 3 („*Dlouhodobým cílem ochrany národních parků je zachování nebo postupná obnova přirozených ekosystémů včetně zajištění nerušeného průběhu přírodních dějů v jejich přirozené dynamice na převažující ploše území národních parků...*“). V mnohých evropských parcích je časový horizont jasně stanoven zákonem a je na správcích parku, aby si na mnoho let dopředu rozvrhli postup, jak cíle dosáhnout. Konkrétní měřítko je v pozměňovacím návrhu rozloha přírodní zóny a tam je zase jasně definovaný cíl a režim v § 18 odst. 1 písm. a) a v § 18a odst. 1.
3. Stanovit v bližších ochranných podmínkách pro každý NP konkrétní nepřekročitelnou minimální rozlohu přírodní zóny.
4. Stanovit, že plochy jednou zařazené do zóny s vyšším stupněm ochrany není možné přezarovat zpět do zón s nižším stupněm ochrany.
5. Zákaz rozprodeje veřejných pozemků v NP. Novela navržená MŽP totiž připouští rozprodej pozemků v majetku státu na zastavěných a zastavitelných územích obcí v NP. Případné oprávněné potřeby obcí lze řešit např. zřízením věcného břemene při ponechání pozemku v majetku státu.
6. Omezit další rozšiřování zastavěného a zastavitelného území obcí v NP, a tím omezit další rozrůstání zastavěných ploch obcí.

Řízení vývoje lesů, nakládání s lesy a ochrana volné krajiny před živelnou zástavbou v národních parcích ČR nemá vhodnou právní úpravu. I přes uvedené skutečnosti návrh novely ZOPK definuje jasně, co je cílem NP (ovšem bez časového rámce), stanoví režim jednotlivých zón, ruší paušální zákaz vstupu do 1. zón NP, ale přitom umožňuje ochranu citlivých ekosystémů a druhů.

Tímto stanoviskem chceme podpořit diskusi nad právními aspekty ekosystémových služeb, které nám krajina spravovaná udržitelným způsobem přináší.

Schváleno členy KŽP AV ČR v Praze dne 27. 6. 2016

MUDr. Radim Šrám, DrSc.
předseda KŽP AV ČR